

Regeringskansliet
Finansdepartementet
133 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget (SOU 2020:8)
(Finansdepartementets dnr Fi2020/00647/K)

Migrationsverket välkomnar utredningen och önskar framföra följande.

Utredningen beskriver och analyserar kommunernas utmaningar och kapacitet att fullgöra de uppgifter som åligger dem och presenterar förslag för att kapaciteten ska kunna upprätthållas. Migration och integration som utmaning och möjlighet tas upp i särskilt i avsnitt 10.1. Utredningen hänvisar i denna del i stor utsträckning till Mottagandeutredningen¹ och några nya förslag som direkt berör Migrationsverket har inte presenterats.

Minskat antal asylsökande och tidigare överenskommelser

Migrationsverket vill påtala att det kan finnas anledning att uppdatera statistiken. Bland annat kan nämnas att antalet personer som sökt asyl i Sverige² har fortsatt minska även efter år 2017 och under åren 2018 och 2019 har omkring 21 500-22 000 personer per år sökt asyl i Sverige. Vidare kan nämnas att även bifallsfrekvensen för förstagångsansökningar för asyl har minskat de senaste åren, från 77 % år 2016 till 39 % år 2018 och 35 % år 2019.³

När det gäller beskrivningen av de frivilliga överenskommelserna om mottagande finns skäl att tydliggöra att de rörde sig om två olika överenskommelser, som avsåg olika målgrupper med olika regelverk gällande bland annat statlig ersättning. Den ena formen gällde mottagande av asylsökande ensamkommande barn. Kommunerna fick ansvar för de barn som anvisades kommunen och i förlängningen hade de ett fortsatt ansvar för de barn som

---

¹ Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande (SOU 2018:22).

² Jfr angivna antal asylsökande på s. 293 i betänkandet.

³ Se Migrationsverkets årsredovisning 2018 s. 56 och Migrationsverkets årsredovisning 2019 s. 47.

fick uppehållstillstånd. Den andra formen gällde mottagande av nyanlända (flyktingmottagning).

Bosättning, etablering och vidareflyttning

Migrationsverket vill framhålla att en större andel asylsökande i dag bor i eget boende (EBO) jämfört med i anläggningsboende (ABO). Myndigheten har noterat att allt fler personer bosätter sig i områden där myndigheten varken har eller tidigare har haft boenden.⁴ Många asylsökande och nyanlända bosätter sig också själva i boendekommunen i samband med att Migrationsverket har avvecklat ABO i kommunen. Detta tycks främst gälla kommuner där det har funnits ett starkt civilsamhälle som erbjudit aktiviteter, oaktat om det har varit en stor eller liten kommun. Även när antalet nya asylsökande har minskat, har det fortsatt funnits ett antal kommuner som nu och historiskt har en stor andel personer bosatta i EBO, vilket kan tyda på att det där finns en stark ”EBO-tradition”. Det kan därmed finnas anledning för utredaren att närmare undersöka orsakerna till skillnaderna mellan kommuner utifrån denna aspekt samt vilken form av stimulans som mest effektivt kan bidra till att stärka de utvecklingsarbeten och integrationsinsatser som visat sig effektiva. Ett ökat sådant arbete torde även kunna påverka problemet med vidareflyttning.

I detta sammanhang kan det även vara av intresse att utvärdera hur förändringar i ersättningsregelverket, bland annat grundersättningens upphävande för mottagande av nyanlända, har påverkat kommunernas insatser och i förlängningen även målgruppens demografi.

Gällande EBO efterfrågas att effekterna av principen om fri bosättning tydligare lyfts fram vid redogörelsen för orsakerna till flyttningsmönster och den ojämna fördelningen av nyanlända över landet. Som exempel kan nämnas förändringarna i LMA⁵, som avser socialt hållbart EBO, vilket kommer att utgöra en begränsning men inte ett upphävande av den fria bosättningen.

I denna del konstaterar Migrationsverket slutligen att Riksrevisionen planerar en granskning av om införandet och tillämpningen av bosättningslagen⁶ har levt upp till intentionerna. Bosättningslagen är utformad utifrån den situationen och det akuta behov av jämn och solidarisk bosättning som rådde under åren 2014-2017. Sedan några år tillbaka råder andra omständigheter och det finns därför anledning till granskning och översyn av lagen, där det även bör övervägas om lagen skulle kunna omarbetas för att bättre förutsättningar att tillmötesgå kommunernas olika behov av mottagande över tid. Antalet anvisade personer varierar över tid och lagstiftningen bör anpassas så att kommunens behov kan tillmötesgås både under perioder med

⁴ Jfr beskrivningen på s. 297 i betänkandet.

⁵ Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

⁶ Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

högt länstal och högt mottagande och under perioder när länstalen är låga och vissa kommuner efterfrågar fler anvisade.

Statlig ersättning

Migrationsverket instämmer i utredningens bedömning att det föreligger behov av att se över systemet för statliga ersättningar till kommuner och regioner. I denna del hänvisar Migrationsverket i första hand till de synpunkter som lämnades i remissvaret angående Mottagandeutredningens förslag. Myndigheten instämmer i att en rad förändringar och förenklingar är behövliga men vill betona att det krävs en översyn av hela systemet. Att genomföra enstaka förordningsändringar är inte tillräckligt för att komma till rätta med bland annat den mycket komplexa tillämpningen av ersättningsregelverken, ibland tillsammans med angränsande lagstiftning, eller ersättningssystemets administrativa tyngd.

Migrationsverket vill i sammanhanget nämna att verket har fått signaler om att en avveckling av den kommunala mottagandeverksamheten tycks bli allt mer aktuell hos kommuner med svagare ekonomi. Avskaffandet av grund-ersättningen kombinerat med lågt kommunmottagande kan innebära en risk för att framförallt mindre kommuner avvecklar mottagandearbetet, vilket kan ge konsekvenser när det gäller bosättning och etablering samt öka incitamenten för vidareflyttning.

Migrationsverket ställer sig i övrigt positivt till en utredning kring möjligheten till ökad schablonisering. Migrationsverket vill dock betona att en ökad schablonisering och automation emellertid kräver att regelverk och system, som ger fullständiga förutsättningar för korrekta utbetalningar utan inslag av manuell hantering, finns på plats.

Migrationsverket vill slutligen hänvisa till utredningen Lite mer lika – Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting (SOU 2018:74). Migrationsverket välkomnade förslagen, men såg samtidigt behov av att förtydliga skillnaden i mottagande av asylsökande respektive flyktingmottagande, eftersom kostnadsutjämnningen inte är tänkt att täcka kommunernas kostnader för gruppen asylsökande.

Digitalisering

Migrationsverket instämmer i bedömningen att staten bör ta ett långsiktigt ansvar för att etablera en förvaltningsgemensam infrastruktur för grunddata och informationsutbyte som kommunerna kan ansluta sig till. Systemet för statliga ersättningar skulle behöva underlättas och digitalisering och automation utvecklas för att minska administrationen kring ansökningar, anmälningar och utbetalningar. Detta kräver dock ett regelverk som möjliggör exempelvis automatisk hantering och beslut. Även i denna del hänvisas till Migrationsverkets synpunkter på Mottagandeutredningen.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av verksjuristen Camilla Fylkehed. I den slutliga handläggningen har även rättschefen Fredrik Beijer och enhetschefen Åsa Nyblom Lööv deltagit.

Mikael Ribbenvik